

Επιστημονική τεχνογραφία:

Προετοιμασία και συγγραφή επιστημονικών εργασιών

Κωνσταντίνος Σεραφειμίδης
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας
kserafe@he.duth.gr

Η μεθοδολογία της έρευνας είναι:

- Ο συστηματικός σχεδιασμός της έρευνας
- Ένα σύστημα σκέψης και λύσης προβλημάτων που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της έρευνας
- Κανόνες και τυπικά χαρακτηριστικά που πρέπει να πληρούνται κατά τη δημοσίευση των πορισμάτων

Συνεπώς, μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας είναι κάθε ενέργεια που πρέπει να κάνουμε από τον σχεδιασμό έως την ολοκλήρωση και κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της μελέτης

Κάθε επιστήμη ακολουθεί δικούς της μεθοδολογικούς κανόνες

Τα στάδια της συγγραφής μιας επιστημονικής εργασίας:

- Επιλογή θέματος
- Σχεδιασμός εργασίας (σκέψεις για τη δομή, το χρονοδιάγραμμα, τους σκοπούς)
- Επιτόπια/in situ παρατήρηση και φωτογραφική τεκμηρίωση
- Εντοπισμός πρωτογενών πηγών και βιβλιογραφίας
- Ταξινόμηση, αποδελτίωση και οργάνωση του υλικού
- Επεξεργασία, μελέτη και κριτική αξιολόγηση του περιεχομένου
- Συγγραφή εργασίας
- Διορθώσεις, επεξεργασία και μορφοποίηση κειμένων
- Κοινοποίηση αποτελεσμάτων (εξέταση, δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά, βιβλία, συνέδρια κ.λπ.)

Τα στάδια μπορούν να διαφοροποιηθούν ανάλογα με την εμπειρία των ερευνητών

Επιλογή Θέματος Εργασίας:

α. Μπορεί να δοθεί από τον/την διδάσκοντα/ουσα

β. Μπορεί να επιλεγθεί από μια λίστα θεμάτων που έχει ανακοινώσει ο/η διδάσκων/ουσα

γ. Μπορεί να αναζητηθεί από τους/τις φοιτητές/τριες

γ. Το θέμα μπορεί να αναζητηθεί από τους/τις φοιτητές/τριες

Όμως, για να επιλέξω θέμα χρειάζεται προηγουμένως:

- Να έχω σκεφτεί πώς αυτό το θέμα **σχετίζεται** με το μάθημα, το Τμήμα, τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του διδάσκοντα,
- πώς **σχετίζεται** το θέμα που θέλω να επιλέξω με τα **δικά μου ενδιαφέροντα** και **το γνωσιολογικό μου υπόβαθρο**,
- Να έχω κάνει μια σύντομη βιβλιογραφική έρευνα,
- Να έχω στο νου μου έναν ενδεικτικό τίτλο, ο οποίος θα οριστικοποιηθεί σε συνεργασία με τον/την επιβλέποντα/ουσα. Ο τίτλος πρέπει να είναι σαφής και περιεκτικός, καθώς βοηθά και εμάς και τους αναγνώστες να κατανοήσουν το θέμα της εργασίας.

Σχεδιασμός εργασίας (σκέψεις για τη δομή, το χρονοδιάγραμμα, τους σκοπούς)

Δομή εργασίας (σχεδιάγραμμα):

- Πρώιμη μορφή των περιεχομένων
- Οργάνωση των ιδεών διατηρώντας χρονική και λογική αλληλουχία.

Η λογική διάταξη των ιδεών είναι:

α. παραγωγική (γενικό → ειδικό) ή

β. επαγωγική (ειδικό → γενικό)

Την αλληλουχία αυτή θα ακολουθήσει η παράθεση των κεφαλαίων και των ενοτήτων

- Το σχεδιάγραμμα αυτό είναι ο οδηγός που βοηθά τον ερευνητή να οριοθετήσει τη σκέψη του και παράλληλα του δείχνει σε ποια κατεύθυνση θα κινηθεί η βιβλιογραφική αναζήτηση.

Ενδεικτική Δομή εργασίας.

Θέμα: *Η Καπναποθήκη στην οδό Καπνεργατών 1* (σημ. Κ.Α.Π.Η. Δήμου Ξάνθης)

Παραγωγική διάταξη ιδεών (γενικό → ειδικό).

Παράδειγμα πρώιμης δημιουργίας σχεδιαγράμματος

1^ο Κεφάλαιο. Ο καπνός

2^ο Κεφάλαιο. Η Ξάνθη της όψιμης Οθωμανικής περιόδου και ο καπνός

3^ο Κεφάλαιο. Δομικά, μορφολογικά και τυπολογικά χαρακτηριστικά καπναποθηκών της Ξάνθης

4^ο Κεφάλαιο. Η Καπναποθήκη της οδού Καπνεργατών 1

5^ο Κεφάλαιο. Ζητήματα διατήρησης (και επανάχρησης σε άλλες περιπτώσεις)

Παράδειγμα προσπάθειας ανάπτυξης σχεδιαγράμματος

1^ο Κεφάλαιο. Ο καπνός

- Γενικά στοιχεία για τον καπνό
- Εμφάνιση, διάδοση και εισαγωγή του φυτού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία
- Παραγωγική διαδικασία

2^ο Κεφάλαιο. Η Ξάνθη της όψιμης Οθωμανικής περιόδου και ο καπνός

- Η πόλη της Ξάνθης από τα μέσα του 19^{ου} έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (Ιστορικό πλαίσιο)
- Η συμβολή του καπνού στην ανάπτυξη της πόλης
- Εταιρίες παραγωγής και εμπορίας καπνού, καπνέμποροι και καπνεργάτες
- Πολεοδομικοί ανασχηματισμοί και μορφολογικά χαρακτηριστικά των νέων βιομηχανικών συνοικισμών της πόλης.

3^ο Κεφάλαιο. Δομικά, μορφολογικά και τυπολογικά χαρακτηριστικά των καπναποθηκών της Ξάνθης

- Ο χώρος
- Δομικά υλικά
- Φωτισμός
- κ.λπ.

4^ο Κεφάλαιο. Η Καπναποθήκη της οδού Καπνεργατών 1

- Τόπος
- Σύντομο ιστορικό πλαίσιο
- Αρχιτεκτονική τεκμηρίωση (ανάλυση σε περισσότερα υποκεφάλαια)

5^ο Κεφάλαιο. Ζητήματα διατήρησης (και επανάχρησης)

Σχεδιασμός εργασίας (σκέψεις για τη δομή, το χρονοδιάγραμμα, τους σκοπούς)

Χρονοδιάγραμμα:

- Περιέχει τη χρονική σειρά υλοποίησης των διαφόρων εργασιών ή σταδίων της εργασίας
- Σας βοηθά:
 - α. Να ιεραρχήσετε τις προτεραιότητες σε κάθε φάση της εργασίας σας,
 - β. Να διακρίνετε τις διαφορετικές ενέργειες που θα χρειαστεί να κάνετε σε κάθε στάδιο της εργασίας σας,
 - δ. να αξιολογήσετε την πρόοδό σας,
 - ε. να συγκεντρωθείτε στην υλοποίηση της έρευνας και στη συγγραφή της εργασίας

Σχεδιασμός εργασίας (σκέψεις για τη δομή, το χρονοδιάγραμμα, τους σκοπούς)

Σκοποί:

- Καταγράφω τους λόγους για τους οποίους επιθυμώ να μελετήσω το συγκεκριμένο θέμα. Γιατί παρουσιάζει ενδιαφέρον το θέμα της εργασίας μου;
- Διευκρινίζω την κατεύθυνση και τους στόχους. Με τον τρόπο αυτό εστιάζω την προσπάθειά μου σε συγκεκριμένες ενέργειες.
- Σκέφτομαι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα: Τι θέλω να αποδείξω ή να κατανοήσω με τη μελέτη και τη συγγραφή;

Γενικά, ο σχεδιασμός της ερευνητικής διαδικασίας είναι προπαρασκευαστικό στάδιο, το οποίο μας βοηθά να κατανοήσουμε το εύρος της εργασίας που θα κληθούμε να εκπονήσουμε, καθώς και κατά πόσο είναι εφικτή και υλοποιήσιμη η έρευνα και η προσέγγισή μας.

Επιτόπια/in situ παρατήρηση και φωτογραφική τεκμηρίωση

- Απαραίτητη σε εργασίες που δεν είναι αποκλειστικά βιβλιογραφικές
- Πρωτογενές υλικό της μελέτης μου
- Βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του ζητούμενου της εργασίας
- Επιβεβαιώνει αν είναι εφικτή ή όχι η δυνατότητα μελέτης του θέματος που έχω επιλέξει
- Είναι πιθανό να προκαλέσει αλλαγές στο αρχικό σχεδιάγραμμα (δομή) της εργασίας, καθώς ο ερευνητής θα αποκτήσει πιο σαφή εικόνα για το θεματικό κέντρο της μελέτης του
- Βοηθά να εντοπίσουμε και να αποφύγουμε τα πληροφοριακά λάθη που μπορεί να συναντήσουμε κατά τη διάρκεια της μελέτης και της βιβλιογραφικής αποδελτίωσης

Εντοπισμός πρωτογενών πηγών και βιβλιογραφίας:

- Αναζήτηση σε βιβλιοθήκες
- Αναζήτηση σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες και αποθετήρια
- Αναζήτηση σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες

Τρόποι αναζήτησης βιβλιογραφίας:

A. Αναζήτηση σε βιβλιοθήκες.

Πριν να επισκεφτώ κάποια βιβλιοθήκη αναζητώ στο διαδίκτυο αν η βιβλιοθήκη αυτή διαθέτει ηλεκτρονικούς καταλόγους. Αν έχει, αναζητώ το υλικό που με ενδιαφέρει και σημειώνω τους ταξιθετικούς αριθμούς.

Οι πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες της Ελλάδας έχουν ηλεκτρονικούς καταλόγους:

Π.χ.:

- <https://opac.seab.gr> (Ενιαίος Κατάλογος Συνεργατικού Δικτύου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών)
- <https://www.lib.auth.gr> (Βιβλιοθήκη Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου)

Τρόποια αναζήτησης βιβλιογραφίας

B. Αναζήτηση σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες και αποθετήρια:

- <https://repo.lib.duth.gr> (Αποθετήριο ΔΠΘ)
- <http://ikee.lib.auth.gr> (Αποθετήριο ΑΠΘ)
- <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/index.html> (Αποθετήριο ΕΚΠΑ)
- <https://www.didaktorika.gr/eadd/> (Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών)
- <https://search.heal-link.gr> (Heal link | Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών)
- <https://www.openarchives.gr/aggregator-openarchives/> (Open Archives | Ελληνικό επιστημονικό περιεχόμενο στον δημόσιο ψηφιακό χώρο)
- <https://helios-eie.ekt.gr/EIE/> (Αποθετήριο Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών)
- <https://anemi.lib.uoc.gr> (Ανέμη. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης)
- <http://www.elia.org.gr> (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο ΕΛΙΑ)
- <http://athoslibrary.blogspot.com> (Αγιορειτική Βιβλιοθήκη)
- <http://meteoralibrary.blogspot.com> (Μετεωρίτικη Βιβλιοθήκη)
- <https://www.greek-language.gr/periodika/mags> (Περιοδικά λόγου και τέχνης)
- <http://medusa.libver.gr/jspui/community-list> (Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας)
- <https://archive.org> (Internet Archive)
- <https://core.ac.uk> (CORE)
- <https://www.springeropen.com> (SpringerOpen)
- <https://www.scienceopen.com> (scienceOpen)

Τρόποι αναζήτησης βιβλιογραφίας:

Γ. Αναζήτηση σε πλατφόρμες που περιέχουν ακαδημαϊκό υλικό
(Academic Social Networking Sites)

- <https://www.academia.edu>
- <https://www.researchgate.net>
- <https://scholar.google.com>

Τρόποι εμπλουτισμού βιβλιογραφίας:

Περισσότερη έρευνα!

- Αναζητώ πρόσθετες πηγές χρησιμοποιώντας λέξεις κλειδιά στους τίτλους βιβλίων, άρθρων, πρακτικών συνεδρίων κ.λπ.
- Αναζητώ τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε σε κάποια μελέτη που είναι σχετική με την εργασία μου.

Αποδελτίωση

Πριν την αποδελτίωση:

- Σημειώνω εξαρχής όλες τις πληροφορίες της πηγής που θα διαβάσω (Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, τίτλος έργου, χρόνος έκδοσης, σελίδες κ.λπ.), για να μπορώ να παραπέμψω σωστά.
- Ποιες πληροφορίες είναι σημαντικές και ποιες όχι; Εξαρτάται από το είδος βιβλιογραφικών αναφορών (π.χ. APA, Harvard, MLA, Chicago κλπ.) που χρησιμοποιώ.
- Φροντίζω να μελετήσω το είδος βιβλιογραφικών αναφορών που θα χρησιμοποιήσω. Οι ερευνητές που δεν γνωρίζουν καλά τη μεθοδολογία χάνουν πολύτιμο χρόνο στην αναζήτηση –ξανά και ξανά– των ίδιων πηγών.

Μαθήματα Μεθοδολογίας

Αποδελτίωση:

- Ξεκινάω να μελετώ τις πηγές που έχω εντοπίσει, έχοντας στο νου μου το αντικείμενο και το σχεδιάγραμμα της εργασίας που έχω ήδη συντάξει.
- Σημειώνω κάτι ενδιαφέρον που διάβασα σε μια πηγή (αντιγράφω το κείμενο, βγάζω φωτοτυπία, φωτογραφίζω κλπ). Παλαιότερα οι ερευνητές σημείωναν τις βιβλιογραφικές αναφορές σε κάρτες/δελτία. Πλέον μπορούμε να κάνουμε αυτή τη διαδικασία ηλεκτρονικά, σε κάποιο αρχείο word, excel κλπ.
- Θα μας βοηθήσει ο διαχωρισμός των σημειώσεων σε κατηγορίες και η ταξινόμησή τους στα επιμέρους κεφάλαια/ενότητες της εργασίας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές ≠ Παραπομπές.
Διαχωρίζω τις δύο έννοιες!

Παραπομπές:

Χρήση:

- Παράθεση αυτούσιων πηγών
- Παράθεση ακριβούς πηγής της αναφοράς
- Συμπληρωματικές βιβλιογραφικές πληροφορίες
- Παράθεση ίδιας ή αντίθετης άποψης
- Εσωτερική παραπομπή. Αναφορά σε άλλο σημείο της ίδιας της εργασίας που εκπονώ
- Λεπτομερέστερη/αναλυτικότερη ανάπτυξη της σκέψης/άποψης που καταγράφω στο κείμενο.
- Επεξήγηση/αποσαφήνιση της σκέψης/άποψης που καταγράφω στο κείμενο.
- Μετάφραση ενός χωρίου, μιας λέξης κ.λπ.

Παραπομπές:

Τρόποι:

- **Εκθέτης**

Εισάγω εκθέτη (αριθμό ή σύμβολο) στο κατάλληλο σημείο του κειμένου. Ταυτόχρονα καταγράφω τις πληροφορίες που θέλω σε **υποσημείωση** που έχει τον ίδιο αριθμό ή το ίδιο σύμβολο και βρίσκεται στο κάτω μέρος της σελίδας ή στο τέλος της εργασίας (ή του κεφαλαίου/ενότητας).

Συντομογραφία στο Microsoft word = ctrl+alt+f

- **Παρένθεση**

Εισάγω παρένθεση εντός του κειμένου, στο σημείο που άντλησα από άλλη πηγή. Οι πληροφορίες που αναφέρονται εντός της παρένθεσης είναι το επίθετο του συγγραφέα, το έτος δημοσίευσης. Σε κάποια συστήματα παραπομπών αναφέρονται και οι σελίδες.

Παραδείγματα:

- **Εκθέτης**

Ξεχωριστή θέση στην τιμή του αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω κατέχει η Θεσσαλονίκη¹ [...].

¹ Στη Θεσσαλονίκη εικόνες του αγίου απαντώνται, μεταξύ άλλων, στον Ναό του Αγίου Μηνά [βρίσκεται στον νότιο τοίχο και χρονολογείται το 1812. Βλ. Ι. Ζάρρα, *Η Θρησκευτική ζωγραφική στη Θεσσαλονίκη κατά τον 19^ο αιώνα*, Θεσσαλονίκη 2006, σ. 133. [...]].

- **Παρένθεση**

Ξεχωριστή θέση στην τιμή του αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω κατέχει η Θεσσαλονίκη (Ζάρρα, 2006).

- Σε κάθε περίπτωση, παραθέτω τα πλήρη βιβλιογραφικά στοιχεία της πηγής που χρησιμοποίησα στη «βιβλιογραφία» της εργασίας.

Βιβλιογραφικές αναφορές Κατάλογοι Πηγών

- Περιλαμβάνουν όλες τις πρωτογενείς και τις δευτερογενείς πηγές που έχουμε χρησιμοποιήσει, καθώς και τη δικτυογραφία.
- Για κάθε είδος πηγών δημιουργώ διαφορετικό κατάλογο: Πρωτογενείς Πηγές/Αρχειακό υλικό/Προφορικές Μαρτυρίες, Βιβλιογραφία, Δικτυογραφία,
- Για την κάθε πηγή καταγράφω πλήρη βιβλιογραφικά δεδομένα, σύμφωνα με το είδος βιβλιογραφικών αναφορών που χρησιμοποιώ,
- Γράφω ξεχωριστούς καταλόγους για τις ελληνόγλωσσες και για τις ξενόγλωσσες πηγές,
- Ταξινομώ τη κάθε λίστα βάζοντας τα επίθετα των συγγραφέων με αλφαβητική σειρά,
- Αν χρησιμοποιήσω περισσότερα από ένα έργα του ίδιου συγγραφέα, τότε τα βάζω με χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από το αρχαιότερο.

Δεδομένα που χρειάζονται για τη σύνταξη βιβλιογραφικών αναφορών

- Ονοματεπώνυμο συγγραφέα
- Τίτλος εργασίας
- Τόπος έκδοσης
- Χρόνος έκδοσης
- Αριθμός έκδοσης
- Τίτλος περιοδικού
- Τεύχος
- Σειρά
- Τόμος
- Τίτλος συνεδρίου
- Επιμελητής
- Μεταφραστής
- Σελίδες (όχι στις μονογραφίες)
- URL και ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης στην ιστοσελίδα

Δομή / Μέρη εργασίας

Με απόφαση της Συγκλήτου του Δ.Π.Θ. οι διπλωματικές εργασίες που κατατίθενται στις βιβλιοθήκες του Δ.Π.Θ. θα πρέπει να πληρούν ορισμένα τυπικά χαρακτηριστικά:

Τα χαρακτηριστικά αυτά αναγράφονται στην ιστοσελίδα: <https://lib.duth.gr/χρήση-της-βιβλιοθήκης/οδηγίες-κατάθεσης-εργασιών/>

Δομή / Μέρη εργασίας

- Εξώφυλλο
- Σελίδα τίτλου (εσώφυλλο)
- Περίληψη (ελληνικά / αγγλικά)
- Λέξεις κλειδιά
- Κείμενο με αναφορά στην τήρηση των ακαδημαϊκών αρχών και της επιστημονικής δεοντολογίας
- Περιεχόμενα
- Πρόλογος
- Συντομογραφίες
- Βιβλιογραφία
- Εισαγωγή
- Κυρίως μέρος
- Συμπεράσματα
- Παράρτημα/Παραρτήματα

Εξώφυλλο:

- Περιέχει όλες τις πληροφορίες της «ταυτότητας» του βιβλίου:
 - Ίδρυμα (π.χ. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)
 - Σχολή (Πολυτεχνική Σχολή)
 - Τμήμα (Αρχιτεκτόνων μηχανικών)
 - Ονοματεπώνυμο συγγραφέα
 - Αριθμό μητρώου συγγραφέα
 - Τίτλο εργασίας
 - Μάθημα
 - Διδάσκοντα
 - Τόπο και έτος περάτωσης

Πρόλογος:

- Ύφος προσωπικό (κυριαρχεί το πρώτο ρηματικό πρόσωπο)
- Καταγράφονται οι λόγοι που οδήγησαν τον/την συγγραφέα να ασχοληθεί με το θέμα της εργασίας,
- Καταγράφονται ευχαριστίες του συγγραφέα σε όσους τον βοήθησαν,
- Κάποιες φορές ο συγγραφέας αναθέτει σε άλλον τη συγγραφή του προλόγου.
- Ο πρόλογος φέρει το ονοματεπώνυμο του/της γράφοντος/ουσας, καθώς και ημερομηνία συγγραφής.

Πίνακες:

- Πίνακας Περιεχομένων
- Πίνακας Συντομογραφιών
- Πίνακας εικόνων

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	
Εικ. 1. Παμμακάριστος. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ. 2. Παμμακάριστος. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ. 3. Άγιος Ηρακλείδιος μονής Λαμπαδιστή. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ. 4. Άγιος Ηρακλείδιος μονής Λαμπαδιστή. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ. 5. Παναγία Χρυσαφίτισσα. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ. 6. Άγιος Νικόλαος, Κακοπετριά. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ. 7. Τίμιος Σταυρός στο Πελέντρι. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ. 8. Ταξίαρχης στο Μαρκάπουλο. Παντοκράτορας, προφήτες.	
Εικ. 9. Ομορφή Εικόλησά στο Γαλάτσι. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.10. Ταξίαρχης Γλέσου, Πύργος Λιγού. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.11. Παρηγορήτισσα. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.12. Άγιος Γεώργιος Staro Nogoricino. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.13. Άγιος Γεώργιος Staro Nogoricino. Ο Παντοκράτορας, λεπτομέρεια.	
Εικ.14. Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, Gracanica. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ.15. Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, Gracanica. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.16. Αρχάγγελος στο Lespovo. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ.17. Αρχάγγελος στο Lespovo. Γενική άποψη του τρούλλου του νάρθηκα.	
Εικ.18. Αρχάγγελος στο Lespovo. Παντοκράτορας, άγγελος.	
Εικ.19. Χριστός Decani. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ.20. Άγιος Δημήτριος Markov Manastir. Παντοκράτορας, άγγελος.	
Εικ.21. Άγιος Δημήτριος Markov Manastir. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ.22. Περιβλεπτός Μυστρά. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.23. Περιβλεπτός Μυστρά. Γενική άποψη τρούλλου.	
Εικ.24. Παναγία Οδηγήτρια στο Pec. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.25. Άγιος Θεομανός στη Λύση. Ο Παντοκράτορας.	
Εικ.26. Άγιος Ιωάννης Κεραμί. Άγγελος.	
Εικ.27. Περιβλεπτός Μυστρά. Άγγελος.	
Εικ.28. Περιβλεπτός Μυστρά. Τετράμορφο χερουβίμ.	
Εικ.29. Τίμιος Σταυρός στο Πελέντρι. Τετράμορφο χερουβίμ.	
Εικ.30. Άγιος Ηρακλείδιος μονής Λαμπαδιστή. Άγγελος σε στάση προσκύνησης.	
Εικ.31. Άγιος Ηρακλείδιος μονής Λαμπαδιστή. Άγγελος σε στάση προσκύνησης.	
Εικ.32. Παρηγορήτισσα. Εξαπτέφυγο σεραφίμ.	
Εικ.33. Παρηγορήτισσα. Πολυόμματο χερουβίμ.	
Εικ.34. Παρηγορήτισσα. Φτερωτοί τροχοί.	

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

ABME	Αρχείον των Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδος
AE	Αρχαιολογική Εφημερίς
AEM	Αρχείο Ευβοϊκών Μελετών
AXAE	Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας
ΔωδΧρ	Δωδεκανησιακά Χρονικά
EEBS	Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών
ΘΗΕ	Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια
ΘΠ	Θεσσαλονικέων Πόλις
ΠΑΕ	Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας
AASS	Acta Sanctorum
AnBoll	Analecta Bollandiana
BHG	Bibliotheca Hagiographica Graeca
BHL	Bibliotheca Hagiographica Latina
BHO	Bibliotheca Hagiographica Orientalis
BibSS	Bibliotheca Sanctorum

Πίνακας Συντομογραφιών

Πίνακας Εικόνων
(Πηγή: Παπαμαστοράκης 1992)

Εισαγωγή:

➤ Στην εισαγωγή αναφερόμαστε:

- Στο κεντρικό θέμα που απασχολεί την εργασία μας,
- Στις σχετικές με το θέμα προγενέστερες μελέτες,
- Κάποιες βασικές έννοιες που θα αναφερθούν στην εργασία,
- Στη συμβολή της εργασίας μας στη μελέτη του υπό εξέταση θέματος,
- Στη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε,
- Στους ερευνητικούς στόχους της εργασίας,
- Σύντομα στη δομή της εργασίας και στο περιεχόμενο κάθε μέρους.

Κυρίως μέρος:

- Αναπτύσσεται το θέμα της εργασίας σε κεφάλαια και σε υποκεφάλαια,
- Κάθε κεφάλαιο έχει έναν γενικό τίτλο, ενώ στα υποκεφάλαια οι τίτλοι είναι ειδικότεροι και σχετίζονται νοηματικά με τον τίτλο του κεφαλαίου.
- Για τους τίτλους των κεφαλαίων και των υποκεφαλαίων ισχύουν οι ίδιοι κανόνες, όπως για τον τίτλο της εργασίας (σαφήνεια, αμεσότητα, λακωνικότητα κλπ).
- Τα κεφάλαια και τα υποκεφάλαια έχουν συνεχόμενο σύστημα αρίθμησης (είτε αραβικών [1,2,3...] είτε ελληνικών [α,β,γ...] αριθμών).

Συμπεράσματα:

- Περιέχουν τα αποτελέσματα της εργασίας,
- Προτείνονται βελτιώσεις στη θεωρία και στη μεθοδολογία του υπό εξέταση θέματος,
- Απαντούν στους ερευνητικούς στόχους ή στους προβληματισμούς που τέθηκαν στην εισαγωγή ή/και στο κύριο μέρος.
- Παρουσιάζουν με συντομία τα σημαντικότερα δεδομένα και κυρίως τα νέα δεδομένα που καταγράφηκαν στα επιμέρους κεφάλαια

Παράρτημα/Παραρτήματα:

- Τοποθετούνται στο τέλος της εργασίας,
- Δεν είναι υποχρεωτική η ύπαρξή τους,
- Βοηθούν τους αναγνώστες να κατανοήσουν το πραγματευόμενο θέμα
- Περιέχουν:
 - Κατάλογο εικόνων,
 - Οπτικό «τεκμηριωτικό» υλικό: Ψηφιοποιημένες πρωτογενείς πηγές, σύγχρονες/παλιές φωτογραφίες, πίνακες, χάρτες, σκαριφήματα και αρχιτεκτονικά σχέδια, σχεδιαγράμματα κ.α.,
 - Πίνακες με αριθμητικά δεδομένα,
 - Κείμενα που προέρχονται από μεταγραφές πρωτογενών πηγών: χειρογράφων και εγγράφων, επιγραφές κλπ., καθώς και από απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων.